

Lausunto

13.10.2023

Asia: VN/23399/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotikuntalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Näkemyksenne ihmisten kotikunnan, asuinpaikan ja väestökirjanpitokunnan määräytymistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 3, 8, 9, 11 ja 25 §)

Määräaikaisen asuinpaikan merkitsemisen väestötietojärjestelmään ei muuta perusopetuksen järjestämisvelvollisuutta koskevaa käytäntöä, mutta tuottaako haasteita käytännössä (koulu, huoltajat) neuvontaan, päätöksentekoon. Esim. mahdolliset poissaololuvan myöntämismenettely.

2. Näkemyksenne kotikunnan ja asuinpaikan muuttumista koskevista poikkeuksista (uuden kotikuntalain 10 §)

-

3. Näkemyksenne ulkomaalaisten kotikunnan saamisedellytysten tarkentamista ja kotikunnan menettämistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 4–7 ja 17 §)

- Esityksen mukaan ”Digi- ja väestötietovirasto voi poistaa kotikuntamerkinän ulkomaan kansalaiselta, jos virasto on saanut muulta kuin henkilöltä itseltään luotettavana pidettävän tiedon siitä, että hän ei enää täytä kotikunnan saamisen edellytyksiä”. Kuntien tehtävien osalta tulee selvittää, onko riski sille, että tästä tulla kunnille/opetuksen järjestäjille lisävelvoite / uusi työtehtävä. Määrittely sille, millaiset ovat kriteerit ilmoittaa asiasta.

- Perusopetuksen järjestämisvelvollisuus määräytyy tosiasiallisen asumisen perusteella. Jos oppivelvollisuusikäinen vammaisen lapsi menettää kotikuntamerkinän eikä esityksen mukaan olisi enää oikeutettu saamaan esim. Kelan järjestämää tulkkauspalvelua, jääkö palvelua tarvitseva kunnassa tosiasiallisesti asuva ja sen perusteella koulua käyvä ilman tätä? Toisaalta esityksessä todetaan, että ”kotikunnan menettäminen ja kotikuntamerkinän poistaminen eivät johtaisi siihen,

että ulkomaiden kansalaiset eivät saisi Suomessa perus- ja ihmisoikeuksien kannalta välttämättömiä etuuksia tai palveluita”. Lisäksi selvitettäväksi tulisi se, miten tällä hetkellä erilaiset koulupäivän ”sisälle” rakennettavat kuntoutuspalvelut yms. käytännössä järjestettäisiin?

4. Näkemyksenne muuttoilmoitusten tekemistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 12–14 §)

- Hyvä, että muuttoilmoitus on tehtävä määräaikaisesta (tosiasiallisesta) asuinpaikan muutosta.
- Järjestelmän tulisi olla yksiselitteisempi asumisen suhteen. Esim. nyt vakituinen osoite, mutta ilmoitettuna määrittelemättömäksi ajaksi jokin tilapäinen osoite. Hyvä, jos tähän saadaan parannusta uuden lain seurauksena.
- Tulisi selvittää, onko realistista, että tiedot määräaikaisista asumisista ovat ajan tasalla. Tällä hetkelläkin jo viiveitä käsittelyssä.

5. Näkemyksenne muuttoilmoitusten käsittelyä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 15–21 §)

Tulisi selvittää, onko realistista, että tiedot määräaikaisista asumisista ovat ajan tasalla. Tällä hetkelläkin jo viiveitä käsittelyssä.

6. Näkemyksenne väestötietojärjestelmästä ja Digi- väestötietoviraston varmennepalveluista annettuun lakiin sekä muihin lakeihin ehdotetuista muutoksista

-

7. Esitysluonnoksessa on kuvattu lakiehdotusten keskeiset vaikutukset (jakso 4.2). Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, täydennettävä tai tarkennettava?

-

8. Esitysluonnoksessa on kuvattu vaihtoehtoisia toteuttamistapoja (jakso 5.1). Olisiko jokin näistä toteutustavoista perustellumpi kuin esityksessä ehdotettu malli?

-

9. Muut kommentit esitysluonnoksesta

Kunnilla on lähikouluja osoittaessaan velvollisuus varmistaa, että koulumatkat ovat kokonaisuutena tarkastellen mahdollisimman turvalliset ja lyhyet. Lähikoulun määräytymisen perusteena on väestötietojärjestelmään merkitty osoite. Lapsen tapaamista ja huoltoa koskevan lain mukaan lapsella voi kahdessa osoitteessaan tosiasiallisesti asuessaankin olla vain yksi, väestötietojärjestelmään merkitty osoite. Vaikka kunta voi myöntää lakia laajempia etuuksia, yhdenvertaisen kohtelun varmistaminen olisi haastavaa. Asumisjärjestelyjä on lukuisia, esim. huoltajat voivat asua samassa kunnassa tai eri kunnissa, oppilaat asuvat vuoroviikoin tai yksittäisiä päiviä viikossa epäsäännöllisen säännöllisillä sykleillä.

Oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyvän asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuun näkökulmasta ei kommentoitavaa.

Esityksellä pyritään edistämään sitä, että väestötietojärjestelmään tehtävät ihmisten kotikuntaa ja asuinpaikkaa koskevat merkinnät ovat ajantasaisia ja vastaavat mahdollisimman pitkälti tosiasiallista asumista, jotta muut viranomaiset voivat omassa ratkaisutoiminnassaan luottaa niihin. Tämä ajantasaisuus ja tiedon oikeellisuus on tärkeää.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen osalta kotikuntalain mahdolliset muutokset eivät suoranaisesti vaikuta hakemusten tämänhetkiseen käsittelyyn tai päätöksentekoon, sillä jo tällä hetkellä joudutaan käsittelemään hakemuksia rekisteröintiprosessin ollessa ihan alkuvaiheessa, jolloin paikka osoitetaan esim. varhaiskasvatuksesta varhaiskasvatuslaissa määritellyn oleskelun perusteella. Kotikuntalain muutosten ei nähdä muuttavan tätä tilannetta.

Jos kotikuntalain muutokset nopeuttavat DVV tietojen oikea-aikaisuutta (maahantulo, rekisteröintiprosessi, muuttoilmoitukset jne.) lain ehdotetut muutokset ovat erittäin positiivisia.

Kammonen Riitta-Liisa
Espoon kaupunki